

небезпекою для жидів, – власник складів тихо усе спродав на макулатуру, фірму ліквідував і утік.

– А як багато, на Вашу думку, було там книжок?

– Оскільки знаю, було там дванадцять вагонів українських книжок. Дванадцять вагонів книжок! ..

Це ще одна жертва останнього лихоліття, ще одна втрата, про яку українське суспільство навіть нічого не знає ...

Ось такі діла наші українські ...

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА:

1. Гудима В. Формування місцевих державних адміністрацій на Поділлі в період головноуповноваженого уряду УНР (листопад 1919 – липень 1920 рр.). // Формування та діяльність місцевих державних адміністрацій та самоврядування в період Української революції 1917-1920 рр.: матеріали круглого столу, м. Кам'янець-Подільський, 2 липня 2015 р. Кам'янець-Подільський, 2015. С. 58-64.
2. Директорія, Рада Народних Міністрів УНР 1918-1920. Док. і матеріали. У 2 т. К.: Вид-во ім. О. Теліги, 2006. Т.1. 688 с.
4. Малюта О. «Просвіти» і Українська Державність (друга пол. XIX – пер.пол. XX ст.). К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. 840 с..
5. Огієнко І. Рятування України / упор., автор передмови і статей М. С. Тимошок. К.: «Наша культура і наука», 2005. 464 с.
6. Приходько В. Олесів «Книгоцентр» (Спогад). Арк. 1-19. // Архів імені Дмитра Антоновича Української Вільної Академії Наук у США, ф. №40 (фонд В. Приходька).
7. Приходько В. Під сонцем Поділля. Спогади. Ч. 1. Нью-Йорк-Мюнхен: Вид-во «Криниця», 1967. 200 с.
8. Приходько В. Під сонцем Поділля: спогади. Ч. 2. / упорядники і автори передмови Ю. Легун, О. Кравчук. Вінниця: ТОВ «Консоль», 2011. 416 с.
9. Трембіцький А. А. Віктор Приходько у визвольних змаганнях українського народу в 1917-1922 рр. // Формування та діяльність українських національних урядів періоду української революції 1917-1921 рр. Кам'янець-Подільський: Оіум, 2008. С. 315-330.

Стадник Олена, Кузьмінець Наталія

ІГНАЦІЙ ЯН ПАДЕРЕВСЬКИЙ: ПОЛІТИК І МУЗИКАНТ

6 листопада минає 160 років з дня народження неординарної особистості, яка назавжди вписала своє ім'я в аннали світової історії – Ігнація Яна Падеревського. Блискучий віртуоз-виконавець, талановитий композитор, активний громадський діяч, чудовий політик і дипломат, і просто харизматична, багатогранна особистість, він отримав визнання ще за життя і до сьогодні вважається одним із символів Польщі. Він мріяв про незалежність своєї країни і робив усе для того, щоб ця мрія стала реальністю. Сам Падеревський говорив: «Спочатку батьківщина, а після цього вже мистецтво», і все своє життя вміло поєднував музичну і політичну діяльність, використовуючи навіть свої виступи як можливість ще раз підняти питання про створення Польської держави. Однак для українців постать великого музиканта є доволі суперечливою, адже, з одного боку, Падеревський народився в Україні, ніколи з нею не поривав, залишивши тут могили своїх рідних, а з іншого – був прибічником включення західноукраїнських земель до складу Польщі, обстоюючи ці прагнення серед світового співтовариства.

Про І. Падеревського писали його сучасники, які характеризували його як музиканта (В. Кедрa [1], Г. Фінк [2], Д. Кук [3], Р. Бауган [4], Р. Ландау [5]) і політика (О. Доценко [6], Р. Дмовський [7], Ллойд-Джордж [8]). Значним є і нинішній доробок науковців – праці М. Перковської-Вашек [9], Є. Ромера [10], Л. Зашкільняка [11], З. Барана [12], Л. Алексієвець [13], В. Грабовського [14]. Однак багатогранність його постаті ще не повністю вивчена і оцінена.

Метою статті є спроба поєднати музичну та політичну діяльність видатного митця, на основі аналізу польських, американських, англійських та українських джерел та літератури проаналізувати його роль в українській історії.

Ігнацій Ян Падеревський народився 6 листопада 1860 р. на терені України. Загальноприйнятою є думка, що місцем його народження було с. Курилівка Хмільницького району Вінницької області. Однак житомирський краєзнавець-архівіст Р. Кондратюк стверджує, що у метричних книгах парафіяльного костелу м. Хмільник записи про народження Ігнація відсутні, а його батько був приписаний до міщан громади с. Нехворощ Андрушівського району Житомирської області. Згадки про шляхетний рід Падеревських датуються початком XVII ст. У фонді Волинських дворянських депутатських зборів до цього часу зберігається справа родини, з якої бачимо, що у 1802 р. Падеревські були внесені до родовідної книги дворян Волинської губернії.

Після смерті матері разом із сестрою Ігнацій живе у дідовому маєтку поблизу м. Чуднів, а з 1865 р., після повернення батька з ув'язнення за участь у польському повстанні 1863 р., оселяється у Судилкові. Батько намагається дати дітям гарну освіту, наймаючи вчителів з різних предметів. Помітивши виняткові здібності сина до музики, навчає його гри на фортепіано. За інструмент Ігнацій сідає у три роки, у сім починає створювати власну музику. Вже змалку вимальовується його талант як виконавця, хлопчик виступає з концертами у Хмільнику та Вінниці, а у 1872 р. вступає до Варшавської консерваторії. Щоб забезпечити себе, а також щоб мати більше практики як виконавець, дає приватні уроки та підробляє на вечірках. Після закінчення навчання у Варшаві юнак відправляється у Берлін, а згодом – до визнаного педагога Т. Лешетицького у Відень. Спочатку викладач відмовляє Ігнацію, мотивуючи це далекою від досконалості технікою виконання, однак пізніше приймає його до свого класу. Падеревський знайомиться з Р. Штраусом, А. Рубінштейном, Сен-Сансом та іншими видатними музикантами, які відіграють значну роль у подальшій кар'єрі митця [2, с.3].

Як піаніст Ігнацій Ян Падеревський дебютував у 1887 р., і того ж року дав концерт у Львові. Однак справжній творчий злет виконавця розпочався з виступу 1888 р. у Парижі, де Падеревського чекав величезний успіх. Після цього великого концерту Ігнацій їздить по всьому світу. Велика Британія, США, Франція, Німеччина, Росія – далеко не повний перелік країн, у яких артист побував протягом 1890 – 1910 рр. Майже всюди його зустрічали оваціями, закидали квітами та подарунками. Перший же концертний тур по Америці приніс Падеревському 95 тис. доларів, наступні – до 300 тис. [1,

с.49]. Він став першим віртуозом, який презентував сольний виступ у Карнегі-Холлі. Після концерту у Сан-Франциско жінки так міцно обіймали красеня, що він змушений був два тижні пролежати у лікарні. У 1891 р. відбувся концерт піаніста у Віндзорському замку, в присутності королеви Вікторії, яка високо оцінила його гру. Російська газета «Петербург» писала: «Він зазнав овацій, яких не зазнав жоден із артистів на концертній естраді, його закидали квітами і вінками» [1, с.53]. Однак не всім подобалися політичні уподобання Падеревського, який, будучи полум'яним патріотом, на кожному концерті намагався популяризувати польську культуру, виконуючи твори польських композиторів та народну музику. Зокрема, у 1899 р. глядачі Москви освістали польську частину його програми.

На початку ХХ ст. Ігнацій Падеревський дебютує і як композитор. У 1901 р. у Дрездені відбувається прем'єра опери «Манру», створеної митцем, цього ж року він везе її до Львова, а наступного – «Манру» 9 разів виконується на сцені «Метрополітен-опери».

Поряд з успішною музичною діяльністю артист займається благодійністю. Він надає польським організаціям в США на встановлення пам'ятника Т. Костюшко у Чикаго, на відкриття монументу, присвяченому 500-річчю Грюнвальдської битви у Кракові, фінансує видання польської газети у Детройті, засновує стипендії для молодих музикантів, здійснює допомогу по безробіттю або лікуванню [1, с.121]. На урочистому зібранні у Кракові вперше прозвучала політична промова Падеревського, у якій він відстоює право Польщі на створення незалежної держави.

У 1909 р. на одному з виступів у артиста відмовляє ліва рука, і хоча німецький хірург Ф. Лянге робить вдалу операцію, лікарі забороняють йому протягом цілого року сідати за фортепіано.

З 1912 р. продовжується концертна діяльність артиста. Він побував з концертами в Австралії та Новій Зеландії, на Кубі та на Гаваях, у Південній Америці та Південній Африці. Такої широкої географії виступів не мав жоден піаніст. Його репертуар включав як власні твори – сонати для фортепіано і скрипки, «Польську фантазію», фортепіанні мініатюри, так і твори визнаних у світі композиторів Ф. Шопена, Ф. Ліста, Л. Бетховена. З виступами Падеревський знову приїздить до Львова. Президент міста вручає йому диплом Почесного громадянина, ректор Львівського університету імені Яна Казимира надає вчений ступінь, він стає Почесним членом Товариства імені Ф. Шопена.

У 1915 р. Падеревський виїхав до США і вирішив поринути у господарську діяльність. На своєму ранчо він почав вирощувати виноград і займатися виноробством. Його виноградник став одним з найбільших у Каліфорнії, а вина здобули золоті медалі на виставках і навіть потрапили до Книги рекордів Гінеса. Однак ні концертної, ні політичної діяльності не припиняє. Перша світова війна тільки прискорює процес формування Ігнація Падеревського як політика. Він стає організатором фонду допомоги жертвам війни. Протягом 1915 – 1918 рр. музикант дає 340 концертів, на яких проголошує промови із закликами вирішити польське питання, стає членом Комітету із надання допомоги полякам, і за його сприяння

організація збирає кошти у розмірі 9-ти млн. доларів. Артист був співзасновником таких комітетів у Великій Британії, Франції, Швейцарії. Він став ініціатором збору підписів на підтримку відновлення польської державності, у результаті якого було зібрано 600 тис. голосів. У 1917 р. за сприяння митця 3 тис. поляків-добровольців із США зголосилися поповнити польську армію. Падеревського було обрано до складу Польського національного комітету у Парижі, який координував боротьбу польських емігрантів за відновлення держави.

Як зазначав Н. Дейвіс, «завдяки музичним вечорам, які влаштовував у Білому Домі Падеревський, президент В. Вільсон поставив на порядок денний незалежність Польщі» [15, с.734]. Це почасти відповідає дійсності, адже 11 січня 1917 р. Падеревський подав президенту Сполучених Штатів меморандум про становище Польщі та необхідність її визволення. Він запропонував утворити Об'єднані Штати Польщі на кшталт США з включенням до них королівств Польського, Литовського, Поліського, Галицько-Подільського і Волинського, і Вільсон включив польське питання у «14 пунктів» Паризької мирної конференції. У зверненні «Мир без перемоги» президент підтвердив право поляків на об'єднану і вільну державу, а у листі до Падеревського писав: «Ви можете бути впевнені, що все, що я можу зробити в інтересах Польщі, буде зроблено від усієї душі» [16, с.8]. «14 пунктів» передбачали створення незалежної Польської держави з виходом до моря, проте декларація чітко не встановила територіальні межі майбутньої Польщі і не визначала правового становища українських земель [17, с. 89].

Наприкінці 1918 р. Ігнацій Падеревський повертається до Польщі. Його промова, виголошена на Варшавському вокзалі, дає підстави стверджувати, що він не є ярим прихильником жодної політичної сили, які протистоять одна одній – ні партіям, що підтримують Ю.Пілсудського, ні прибічникам Р. Дмовського. Падеревський зазначив: «Повинен вам заявити, що не можу служити жодній партії... Знаю тільки одну партію, яку визнаю – це Польща» [18, с.4]. Тому, зважаючи на політичні погляди та шалену популярність музиканта, саме він у Другій республіці міг стати символом для народу і посередником між політичними суперниками. Ця кандидатура влаштовувала як основні політичні сили країни, так і союзні держави, і Падеревського призначають прем'єр-міністром і міністром закордонних справ Польщі. Саме Ігнацій Падеревський разом з Романом Дмовським стали делегатами від Польської республіки на Паризькій мирній конференції та підписали Акт визнання Польщі як незалежної держави. Однак щодо визначення її кордонів вони мали протилежне уявлення. Якщо Дмовський висував «концепцію інкорпорації», за якою лінія кордону повинна була відповідати другому поділу Речі Посполитої від 1793 р., а Польща мала стати цілком унітарною державою [19, с. 11,12], то Падеревський підтримував «федеративну концепцію», запропоновану Пілсудським, за якою Польська держава мала стати федерацією національних утворень (Литви, України, Білорусі),

поєднаних з Варшавою системою державних союзів і названих королівствами [20, с.35]. Отже, погляди міністра практично повторювали меморандум 11 січня. Незалежній Українській державі місця у цих планах не було. Однак не слід забувати, що по-перше, польські парламентарі запевнили, що їх країна забезпечить свободу і рівноправність національних меншин, а по-друге, що між УНР Петлюри та поляками уже була підписана угода. У травні 1919 р. Українська Народна Республіка увійшла у безпосередні переговори про мир з Польщею, до Варшави була послана делегація та військова місія для укладання перемир'я. 24 травня Головою української місії Б. Курдиновським і прем'єр-міністром І. Падеревським було підписано таємну військово-політичну угоду, за якою Україна зобов'язувалася передати Польщі Східну Галичину і Волинь. Поляки ж обіцяли визнати суверенність УНР і надати їй допомогу у боротьбі з більшовицькими військами [21, с. 35]. Сам С. Петлюра з цього приводу зазначав: «Польща стала на реальний шлях допомоги Українській народній Республіці в її боротьбі з московськими більшовиками-окупантами... Польські війська придуть разом з українцями на терен український як союзники проти одного ворога, а по закінченню боротьби з більшовиками будуть негайно одведені в межі своєї Республіки» [22, с.199]. Але із Західно-Українською Народною Республікою Польща знаходилася у стані війни. Ситуація загострилася, коли у травні 1919 р. на Галицькому фронті з'явилася сформована та озброєна у Франції польська армія Галлера. Країни Антанти планували використати її для боротьби з більшовиками, і польський прем'єр обіцяв слідувати чітким вказівкам союзників. На зустрічі 5 червня з Вільсоном Падеревський зазначив: «Ви, пане президенте, повідомили, що я маю уникнути або запобігти, аби армія Галлера брала участь у бойових діях в Україні, з чим я так само погодився і сповістив уряд Польщі. Після мого прибуття до Варшави я негайно прийшов та повідомив керівника держави про ваші бажання» [23.]. Але зі сходу Галичини наближались більшовицькі війська, і поляки представили українців як «ненадійних» і тих, хто має більшовицькі настрої. Окрім твердження, що Галичина є більшовицькою, поляки наполягали на думці, що українці ведуть агресивну політику проти миролюбної Польщі, так як хочуть відібрати споконвічно її край – Галичину. У зв'язку з цим Галлеру було поставлено завдання розгромити українські сили на цій території. Таким чином попри заборону Антанти Варшава використала «Блакитну армію» у боротьбі з галицькими українцями. На протести західних союзників І. Падеревський відповів, що він не в змозі зупинити 2-річних хлопців, які, немов вихор, долають по 35 – 40 кілометрів галицьких просторів, не зустрічаючи жодного опору [24, с.4]. 25 червня Рада десяти Паризької конференції погодилася з територіальними претензіями Польщі на Східну Галичину, дозволила ввести туди польські війська для «охорони від більшовицьких банд» та надала право польському уряду «окупувати своїми військовими силами Східну Галичину аж по р. Збруч» [23, с.3]. Така окупація, щоправда, мала бути тимчасовою. Майбутній статус Галичини повинні були вирішувати союзники.

28 червня 1919 р. як прем'єр-міністр і міністр закордонних справ Другої республіки Падеревський ставить свій підпис під Версальським мирним договором, який залишає відкритим питання про східні кордони Польщі, а згодом підписує з країнами Антанти договір «Про захист прав національних меншин», у якому зобов'язується не переслідувати галицьких українців та забезпечити їм рівність. Через непорозуміння з Ю. Пілсудським І. Падеревський у грудні 1919 р. йде у відставку, залишає державні посади і виїздить до Швейцарії, а з 1922 р. знову їде до Сполучених Штатів. Він повертається до музичної діяльності, виступаючи у багатьох країнах; займається благодійністю, перераховуючи кошти від концертів у фонд допомоги безробітним артистам; розпочинає наукову роботу, пишучи статті, присвячені музиці, особливо творчості Ф. Шопена; дебютує як актор, зігравши епізодичну роль у фільмі «Місячна соната». Щодо політичних переконань – залишається вірним своїй батьківщині та чимало зусиль прикладає для відстоювання інтересів своєї держави. Він не покидає політику, представляючи позиції Польщі у міжнародних організаціях, зокрема, у Лізі Націй, та продовжує намагатися максимально впливати на думку світових лідерів. Головною метою Падеревського стає демократизація польського життя. Тому у 1926 р. він рішуче виступає проти режиму «санації», запровадженого Пілсудським. Його садиба стає центром створення опозиційної організації «Front Morges». Саме тут 1935 р. «Моржський фронт» ухвалює та підписує декларацію членів опозиції, а І. Падеревський розглядається нею як кандидат на посаду президента Польщі. Своє ставлення до Ю. Пілсудського він озвучує у 1939 р., у переддень Другої світової війни: «Хоч я переконаний, що останні тринадцять років правління, – це наслідок нашої важкої історії та ситуації, у якій тоді Польща опинилася, не можу назвати наш устрій до 1926 року ідеальним». З початком війни політик є членом екзильного уряду Польщі та головою Національної Ради Польської республіки у Лондоні.

У 1941 р., даючи черговий концерт, Падеревський застудився, захворів на запалення легенів, від якого 29 липня помер у Нью-Йорку.

Можна захоплюватися неперевершеним талантом, незламним духом та силою волі цієї неординарної людини. Ігнацій Падеревський став володарем титулів Лицаря Великого Хреста Польщі, лорда Британської імперії, почесного доктора 11-ти університетів світу, багатьох визначних нагород (Ордену Білого Орла, Ордену Почесного Легіону), його зірка сяє на Голлівудській Алеї Слави. За своє життя піаніст дав більше 6 тис. концертів, віддав на благодійність близько 10 млн. доларів, але найважливіше – присвятив своє життя реалізації прагнень до незалежності своєї держави. Звичайно, з позиції сучасної Польщі та її національних інтересів Падеревський робив усе правильно, однак його діяльність вступала в суперечність з інтересами українців, тому що Галичина і Волинь були етнічними українськими землями. До цього часу щодо політичної діяльності прем'єр-міністра йдуть жорсткі дискусії. Питанням ролі Падеревського в історії Польщі і України було

присвячено семінар «Геополітичні аспекти польсько-українських відносин часів Другої Республіки Польщі та УНР часів Ігнація Яна Падеревського та актуальні виклики сучасних україно-польських відносин», в ході якого у науковців склалися два підходи: 1 – Падеревський відіграв ганебну роль щодо ЗУНР і безпосередньо брав участь у придушенні її державності; 2 – Падеревський був прив'язаний до України і висловлювався за надання їй автономії. Питання залишається відкритим.

Україна тільки знайомиться з життям і творчістю світового музиканта і політика. В роки СРСР його ім'я було заборонено, оскільки він боровся проти більшовизму і був ворогом Радянського Союзу. До цієї постаті ми повертаємося лише зараз. З 2012 р. у Львові проходять щорічні міжнародні фестивалі «Відкриваємо Падеревського», які є однією з найважливіших культурних подій країни. Геніальному композитору і виконавцю відкрито пам'ятник у Вінниці, встановлено меморіальні дошки в Житомирі та Курлилівці.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Kedra W. Ignacy Paderewski. – Lodz: Czytelnik, 1948. – 173 s.
2. Finck H. Paderewski and his art. – №4. – 1895.
3. Cooke J. I. Paderewski. – Phl., 1928.
4. Vaughan E. I. Paderewski. – L., 1915.
5. Landau R. Paderewski. – L., 1934.
6. Доценко О. Літопис української революції: Матеріали й документи до історії української революції 1917 – 1922. – Т. 2. Кн. 4: Брат проти брата. – Варшава, 1923. – 364 с. (с. 43 – 67).
7. Дмовський Р. *Polityka polska i odbudowa Panstwa*. – Warszawa, 1988.
8. Ллойд-Джордж Д. Правда о мирных договорах. – М., 1957, Т. 1. – 271 с.
9. Перковська-Вашек М. «Paderewski i jego tworczość». – Краків, 2010. – 532 с.
10. Ромер Е. *Pamiętnik Paryski 1918 – 1919*. – 2010. – s. 25.
11. Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. – Львів, 2002.
12. Баран З. Відродження і становлення польської держави 1918 – 1921 рр. – Львів: ЛДУ, 1995. – 52 с.
13. Алексієвець Л. Польща: шляхом відродження державної незалежності 1918 – 1939. – Тернопіль. – 2002. – 98 с.
14. Грабовський В. А світ цей музикою зветься // Урядовий кур'єр. – 2002. – 15 червня.
15. Дейвіс Н. Боже ігрище. Історія Польщі. – К.: Основи, 2008. – 734 с.
16. 1917 styczeń 30, Waszyngton.- List prezydenta T. W. Wilsona do I. Paderewskiego // Archiwum polityczne Ignacego Paderewskiego. – T. V. 1909 – 1914. – Warszawa: NERITON, 2001. – s. 8.
17. Chydinski A. Paderewski and his works for pianoforte. – Warsz., 1910. – s.89.
18. Przemowienie I. Paderewskiego na Dworcze Wiedenskim // Kurier Warszawski, nr 2, z 2 stycznia 1919, s. 4.
19. Зелінський М. Дипломатична діяльність Романа Дмовського у вирішенні «українського питання» на Паризькій мирній конференції (1919 – 1920) // Чорноморський літопис. – Миколаїв, 2013. – Вип. 8. – с. 11 – 12.
20. Баран З. Відродження і становлення польської держави 1918 – 1921 рр. – Львів: ЛДУ, 1995. – 52 с.
21. Срібняк І. Чому Петлюра співпрацював з поляками // Персонал. – 2008. – №11.
22. ЦДАВО України. – Ф. 1429. – Оп. 2. – Спр. 8. – Арк. 1 – 3: Опублік.: Симон Петлюра. Статті. Листи. Документи. Т. III. – С. 199.

23. Рябенко С. Віроломство генерала Галлера. Чи був дозвіл на використання «Блакитної армії» проти українців? // Исторична правда. 12 квітня 2020. Спецпроект «Українська революція 1917 – 1921».
24. Липовецький С. Невідомий солдат із львівського Личакова // Тиждень. – №46 (626). – 14 листопада 2019.

Черевко Віктор

ПОДІЛЬСЬКИЙ «ПАГАНІНІ ГІТАРИ»

«Він пронісся на горизонті гітарного світу, як сяючий метеор.»

В.Русаков про М.Соколовського

Народився Марко Соколовський 25 квітня 1818 року на Надроссі в Погребищі (за іншими даними у с. Спичинці Погребищенського району), яке на той час було у складі Київської губернії Бердичівського повіту, у знатній польській родині.

Музикою хлопчина почав займатися з раннього дитинства. Батьки сприяли навчанню сина гри на скрипці та віолончелі. Однак його захопила іспанська шестиструнна гітара, звучання якої почув, від група циган. Всупереч волі батьків, Марко придбав інструмент, однак синове захоплення осуджували, як таке, що компрометує знатний рід. Через конфлікт з батьками Марко залишив домівку і долучився до мандрівних циган, від яких взяв перші значущі уроки гри на гітарі. Далі музикант самостійно оволодівав мистецтвом гри на гітарі, удосконалюючи свою майстерність протягом всього життя.

Свої юні роки Марко Соколовський провів у Вільно (нині Вільнюс), у якому певний час навчався. Концертну діяльність розпочав у 1841 р. в Житомирі. Згодом на його концертах рукоплескали Вільно, Київ, Одеса. Популярним, завдяки своїм концертам, Соколовський став і у Москві у 1847 р. Незважаючи на успіх своїх виступів, Соколовський розуміє: щоб закріпити свою популярність, потрібна копійка робота по удосконаленню техніки гри на улюбленому інструменті та добору і відпрацюванню репертуару, після чого він повертається на батьківщину і протягом кількох років вдосконалює майстерність гри на гітарі.

Про концерти віртуоза гітари Марка Даниловича відгукалися з великим захопленням, адже його виняткова техніка гри привертала до себе багато прихильників. Гра Соколовського вражала сучасників, і залишалася нерозгаданою таїною чарівність її звуків. Рецензент «Московских ведомостей» писав: «Кто бы мог поверить, что «Венецианский карнавал» Паганини может быть передан на гитаре со всем своим разнообразием, со всею своею причудливостью.. Нам никогда не случалось слышать подобного гитариста...»

Марко Данилович був першим хто виконував твори Шопена на гітарі на Заході. Відомий російський піаніст, педагог і композитор Дюбюк так відгукнувся про гру М.Соколовського: «Если бы вы послушали, как он исполнял Шопена, вы бы подумали, что Шопен писал исключительно для гитары!»

На початку 50-х років музикант продовжує успішні виступати по всій Росії. Він грав з оркестром, з фортепіано, соло. В його концертах, зокрема, брали участь — оркестр Сакса, віолончеліст Давидов, піаніст Плотніков, скрипаль Гербер, співаки Владиславлев,